דאנקען, האָט ער געכאַפּט ניטעלעס ביילד אין זיינע הענט און ער האָט זיך אין דעם איינגעגראָבען מיט זיינע ביידע אויגען.

ער האָט אָבער ניט געזעהען דאָס ביילד פון זיין אַלטער געליעבטער, נור דאָס ביילד פון ליזאַן. אַזוי ווי א טומאַן וואָלט פער דעקט די שטיקעל קאַרדאָן אין זיין האַנד, ער האָט מיט די אויגען גאַרנישט געזעהן, בלויז מיט די געדאַנקען.

ענדליך האָט ער אויף דערזעהען גיטע־לעס ביילד, ליזאַ איז פאַר א ווייל פער־שוואונדען און גיטעלע האָט זיך בעוויי־זען.

ער האָט אויף איהר געקוקט פאַר א ווײַלע און „אויף זיין געזיכט האָט זיך אויסגעציינט א ביטערער קראַנקהאַפטער שמייכעלע.

ווי קומט דיעזע צו ליזאַן? וואָס פאַר א פערגלייך?

אין זיין קאָפּ האָט א בליץ געטהאָן א נייער געדאַנק א ליכט האָט זיך דאָרטען אָנגעצונדען.

האָב איך א רעכט צו פערשטויסען מיין גליק צוליעב דיעזער מיידעל?

האָב איך א רעכט צו פערשטויסען דאָס לעבען און אָבגעבען זיך מיט א פאַנטאַזיע?

ליזאַ לעבט! זי איז דאָ! זי ליעבט מיך, איך ליעב זי, איך דאַרף בלויז אויס־שטרעקען מיינע הענט און זי וועט ליגען אין מיינע אַרעמס, איך קען זיין גליקלאַך און צופרידענען, וועהרענד דיעזע מיידעל דאָ, ווייס איך גאָר ניט אויב זי לעבט, פיליייכט איז זי געשטאָרבען, פיליייכט איז זי שוין אויף דער וועלט ניטאָ. פינף יאָהר ווי איך האָב פון איהר קיין וואָרט ניט געהערט, איך ווייס אפילו ניט וואָס מיט איהר איז געוואָרען, וואו זי האָט זיך אהין געטהאָן.

היינט וועד ווייס ווי זי וועט אויסקו־קען ווען זי וועט צוריק קומען? ווער ווייס ווי זי לעבט און וואָס פון איהר וועט ווע־רען? צעהן יאָהר לעבען אין סיביר איז ניט קיין קליינינקייט, זי קען צו מיר קומען אן אַלטע, א קראַנקע, א צוברָאָכענער שאַרבען, איך וועל זי אפשר דאַרפען צעהן יאָהר, קורירען בין איך וועל זי אויס־קורירען, טאָ פרעגט זיך אויב איך דאַרף טאַקי ווירקליך אָפּפערען מיין לעבען פאַר א טרוים, וועלכער קען זיך נאָך ענדיגען זעהר טרויעריג?

פון דיעזע געדאַנקען איז איהם גע־וואָרען פיעל לייכטער אויף'ן האַרצען.

עס איז נאָך ניט אזוי געפעהרליך, האָט ער זיך אליין פּרובירט איינצורעדען. מען קען דעם בריעף לעזען ווי מען וויל, עס איז נאָר א גרויסע פראַגע, אויב איך בין פערפליכטעט צו מקריב זיין מיין לע־בן און מיין גאַנצע צוקונפט צוליעב א פאַל וואָס איך בין דעם ניט שולדיג.

ער האָט זיך אויפגעהערט צו ערגע־רען, ער האָט זיך בערוהיגט און בעשלאָ־סען צו בעהן צוריק אין סטאַר.

ער האָט נעמוזט לאָזען די מיידעל געהן מיטאָג. ער פלעגט זי יעדען טאָג איבערבייטען אויף א שטונדע.

ער איז ארויס פון הויז און אויף זיין וועג האָט ער זיך דערמאָהנט, אז ער האָט נאָך דעם בריעף צו זיינע עלטערען ניט אָבגעשיקט.

„איך וועל איהם אויך ניט שיקען, האָט ער בעשלאָסען, איך וועל זעהן וואָס דאָ וועט זיך אויסלאָזען.

ווען ער איז צוריקגעקומען אין סטאַר האָט ער דאָרטען געטראָפען עלליכע קאָס־טימער. ער האָט זיי איבערגענומען און געהייסען ליזאַן געהן עסען מיטאָג.

ליזאַ האָט בעמערקט, אז זיין גע־זיכט האָט געשיינט צו זיין פיעל פרעהליכער אין דאָס האָט זי אביסעל אויף מונטערער געמאַכט.

אביסעל שפּעטער האָט הערמאַן בע־מערקט זיין בריעף אויף'ן דעסק און ער האָט עס געוואָלט נאָך אמאָל איבערלעזען, איידער ער וועט עס צוריייסען.

ער האָט אָבער בעמערקט אז דער בריעף איז געווען אביסעל אנדערש צוזאַ־מענגעלעגט ווי ער האָט איהם איבערגעלאָ־זען און ער האָט פערשטאַנען, אז ליזאַ האָט עס מסתמא ארויסגענומען און געלע־זען.

דאָס איז איהם א היבשע ביסעל ניט געפעלען געוואָרען, אָבער ער וואָלט איהר נאָך פערגעבען אפילו א גרעסערען פער־ברעכען.

ווען זי איז נאָכהער צוריקגעקומען האָט ער זי געפרעגט מיט א שמייכעל, אויב זי קען לעזען געשריבענע אידיש.

ליזאַ איז רויט געוואָרען. זי האָט גלייך פערשטאַנען וואָרום ער האָט עס ביי איהר געפרעגט, און זי האָט איהם גאַנץ שנעל געענטפערט.

„איך־שטוים מיך אָן וואָס איהר מיינט, איהר דענקט געוויס, אז איך האָב געלעזען אייער בריעף דאָרטען אויף'ן רעסק, אָבער איך פערזיכער אייך, אז איך האָב עס ניט געטהאָן, איך האָב פערטראַכ־טערהייט א קוק געטהאָן וואָס דאָרט ליגט אינווענינ, אָבער אזוי שנעל ווי איך האָב בעמערקט, אז דאָס איז א פּריוואַטער בריעף האָב איך עס באַלד צוריק אריינ־געלעגט, און חוץ אַלע זאַכען, בין איך טאַקי א קליינע קענערין פון אידיש, איך קען קוים מיט צרות צוקיישן א פּאָאַר שורות אָבער ניט יעדערנס האַנדשריפט איך גלייב ניט אז איך וואָלט אין אייער האַנדשריפט אפילו א וואָרט געקענט פער־שטעהן.

דאָס איז געווען ליזאַס ערשטער ליי־גען אָבער ער האָט זיך פון איהר שעהר־נעם מיילכערע ארויסגעגליכשט אזוי קיי־לעכיג, אז קיינער וואָלט יי ניט געקענט חושד זיין אין עטוואָס.

הערמאַן האָט איהר געגלויבט, קוקענ־דיג אויף איהר ליעבען שמייכעלע וואָלט ער איהר אפילו געגלויבט. זוען זי זאָגט איהם אין מיטען טאָג, אז עס איז נאַכט.

עס אַרט מיך ניט זאָ ווי זאָ, האָט ער צו איהר געזאָגט, ביי מיר זיינען ניטאָ קיין סודות, איך האָב נאָר געוואָלט וויסען, אויב איהר קענט טאַקי לעזען אידיש.

איך וויל מיך אביסעל צולערנען, האָט ליזאַ געענטפערט עס פעהלט מיר די ספּעלינג פון אסך וועדטער.

„דהיינו פון וועלכע וועדטער?" האָט הערמאַן געפרעגט.

ליזאַ האָט איהם ערקלעהרט, אז זי קען ניט ספּעלען די פיעלע וועדטער וואָס שמעקען מיט העברעאיש, ווי לשון „שבת", „ברכה", „יום טוב", און נאָך אזעלכע.

„אזוי נאָר?" האָט זיך הערמאַן צו־לאַכט, „אייך וויל זיך נאָר קענען לשון קודש? דאָס איז ניט קיין נאַרישקייט, אָבער עס איז א שווערע זאַך צו'ם ער־לערנען, העברעאיש איז א זעהר שווערע שפּראַך."

„אפשר וואָלט איהר מיר געגעבען א לעסאָן?" האָט ליזאַ לאַכענד געפרעגט. זי האָט דאַביי געצייגט איהרע פערל'דיגע צייהנער.

„מעגליך, אז איך וועל עס טהאָן". האָט הערמאַן לאַנגזאַם געענטפערט, מיר וועלען זעהען, אָבער איך זאָג אייך פאַר־אויס, אז איך וועל מיך ניט אונטערנעה־מען צום אויסלערנען אייך, עס איז א שווע רע שפּראַך".

„דאָס מאַכט ניט, האָט ליזאַ ערווי־דערט, איך מעג דאָך פּרובירען."

„וואָרום זאָלט איהר מיר טאַקי ניט געבען א לעסאָן אין העברעאיש?" האָט ליזאַ געפרעגט איהר אין העברעאיש, „דורך'ן טאָג קענט איהר אימער לעפינען א האַלבע שטונדע צו אויסלערנען מיך ספּעלען העברעאיש, ביי טאָג לייזען מיר דאָך זעהר ווענינ, מאַנכעס מאָל זיין איך שטונדען ערוואַרטענדיג א קאַסטומער."

„אויב איהר ווילט עס אונבעדיינגט, וועל איך עס פּרובירען, האָט הערמאַן גע־ענטפערט לאַכענד, טאָכער אָבער וועט איהר זיין א שלעכטע שילערין, וועל איך אייך בעשטראָפען, אַלס בעל־הבית קען איך עס ניט טהאָן, אָבער אַלס רבי, יא!"

„ביי מיר איז געערדט אין געטהאָן, האָט ליזאַ שטיפעריש ערווידערט, איך וועל צופרידען זיין אפילו צו קריגען מיט'ן רולער איבער די הענד, איך וויל טאַקי קענען העברעאיש".

הערמאַן האָט איהר געהייסען. נעה־מען טינט און פעדער און אָנפאַנגען שריי־בען. ער האָט איהר געזאָגט ביקטירען.

זי האָט אָנגעשריבען עטליכע וועדטער וועלכע ער האָט איהר געהייסען און דאָס האָט איהם געמאַכט צום לאַכען, זיי זיינען געווען פול מיט גרייזען.

ער האָט איהר פערליכט און געגעבען עט־ליכע כללים, דערווייל זיינען זיי עפּעס ארויפגעקראָכען אויף זייטיגע געשפּרעכען און ווען עס איז אוועק א פּאָאַר שטונדען האָט זיך ארויסגעצייגט אז זיי האָבען גע־רעדט וועגען אַלעס אין דער וועלט נור ניט וועגען העברעאיש.

ווען זיי האָבען זיך געכאַפּט, האָ־בען זיי זיך ביידע צולאַכט און הערמאַן האָט דאַביי בעמערקט, אז ליזאַ ווייס ניט וואָס מיט איהר איז געוואָרען, וואו זי האָט זיך אהין געטהאָן.

„איך מעג דאָך פרובירען."

„וואָרום זאָלט איהר מיר טאַקי ניט געבען א לעסאָן אין העברעאיש?" האָט ליזאַ געפרעגט איהר אין העברעאיש „דורך'ן טאָג קענט איהר אימער לעפינען א האַלבע שטונדע צו אויסלערנען מיך ספּעלען העברעאיש, ביי טאָג לייזען מיר דאָך זעהר ווענינ, מאַנכעס מאָל זיין איך שטונדען ערוואַרטענדיג א קאַסטומער."

„אויב איהר ווילט עס אונבעדיינגט, וועל איך עס פּרובירען, האָט הערמאַן גע־ענטפערט לאַכענד, טאָכער אָבער וועט איהר זיין א שלעכטע שילערין, וועל איך אייך בעשטראָפען, אַלס בעל־הבית קען איך עס ניט טהאָן, אָבער אַלס רבי, יא!"

„ביי מיר איז געערדט אין געטהאָן, האָט ליזאַ שטיפעריש ערווידערט, איך וועל צופרידען זיין אפילו צו קריגען מיט'ן רולער איבער די הענד, איך וויל טאַקי קענען העברעאיש".

הערמאַן האָט איהר געהייסען. נעה־מען טינט און פעדער און אָנפאַנגען שריי־בען. ער האָט איהר געזאָגט ביקטירען.

זי האָט אָנגעשריבען עטליכע וועדטער וועלכע ער האָט איהר געהייסען און דאָס האָט איהם געמאַכט צום לאַכען, זיי זיינען געווען פול מיט גרייזען.

ער האָט איהר פערליכט און געגעבען עט־ליכע כללים, דערווייל זיינען זיי עפּעס ארויפגעקראָכען אויף זייטיגע געשפּרעכען און ווען עס איז אוועק א פּאָאַר שטונדען האָט זיך ארויסגעצייגט אז זיי האָבען גע־רעדט וועגען אַלעס אין דער וועלט נור ניט וועגען העברעאיש.

ווען זיי האָבען זיך געכאַפּט, האָ־בען זיי זיך ביידע צולאַכט און הערמאַן האָט דאַביי בעמערקט, אז ליזאַ ווייס ניט וואָס מיט איהר איז געוואָרען, וואו זי האָט זיך אהין געטהאָן.

„איך לייב ניט, האָט ליזאַ ערווי־דערט,